

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำวิจัยได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึง กระบวนการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี นี่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อตอบคำถามงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสื่อสารของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีการสื่อสารอย่างไรเพื่อให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล
2. ประชาชนโดยรอบพื้นที่ มีการสื่อสารในเรื่องเกี่ยวกับข้อดี ปัญหา หรือผลกระทบ อันเกิดจากการมีนิคมอุตสาหกรรมหรือไม่ อย่างไร
3. ทักษะของประชาชนโดยรอบพื้นที่ เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม ที่การนิคมฯสื่อสารเป็นอย่างไร และข่าวสารนั้นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือไม่
4. ประชาชนโดยรอบพื้นที่ที่มีส่วนร่วมอย่างไร ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) การสังเกต (Observation) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) ผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มผู้นำชุมชน รวม 18 คน ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 รวม หลังจากที่ได้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลทั้งหมดมาแล้วก็ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อนำผลมาตอบปัญหานำวิจัยที่แสดงไว้ข้างต้น

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

1. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

1) นางสาวสมจินต์ พิสิก	ผู้จัดการโครงการนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี อายุ 45 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของการนิคมอุตสาหกรรมฯ พร้อมทั้งดูแลโครงการนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลด้วย
2) นางเขาวนุช จิตินันท์	ผู้อำนวยการกองบริการสำนักงานนิคมอุตสาหกรรม อายุ 47 ปี เป็นคณะทำงานเรื่องการขับเคลื่อนโครงการสร้างเสริมความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของชุมชนก่อนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม
3) นางบุปผา กวินวสิน	เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี อายุ 35 ปี นักร้องศาสนาพุทธ พื้นเพเป็นคน จ. ปัตตานีโดยกำเนิด แต่มีภูมิลำเนา อยู่ในอำเภอเมือง เมื่อโตขึ้นเข้ามาเรียนหนังสือในกรุงเทพ และเมื่อเข้าทำงานที่ กนอ. ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานงานโครงการฯ เนื่องจากจะทราบคุณลักษณะและวัฒนธรรมของชาวมุสลิมค่อนข้างดี
4) คุณทัศนีย์ เกียรติภัทราภรณ์	เจ้าหน้าที่กองยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ การนิคมอุตสาหกรรมฯ อายุ 42 ปี ทำงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงการและศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม
5) คุณบงกช ณ สงขลา	อาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีและทำงานให้กับศูนย์ช่วยเหลือด้านชุมชน

2. ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) คุณแวคือราแม มะมิงจิ	ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

2) คุณศิริชัย ปิติเจริญ

ประธานหอการค้า จ.ปัตตานี อายุ 46 ปี
การศึกษาปริญญาตรี ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ใน
จ.ปัตตานี และเป็นหนึ่งในผู้บริหารนิคมอุตสาหกรรม
อาหารฮาลาลในส่วนของภาคเอกชน

3) คุณคลยา สะแลแม

เจ้าหน้าที่ภาคประชาสังคม อายุ 42 ปี การศึกษา
ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นคน
สายบุรีโดยกำเนิด นับถือศาสนาอิสลาม ทำหน้าที่
เป็นตัวกลางในการประสานงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น
เป็นหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และพัฒนาชุมชน
จนได้รับการยอมรับจากชาวบ้านให้เป็นผู้นำทาง
ธรรมชาติ

4) คุณละม้าย มานะการ

เจ้าหน้าที่ NGOs อายุ 46 ปี การศึกษาปริญญาตรี
นับถือศาสนาพุทธ เข้ามาทำงานให้กับชุมชน
ปัตตานี ประมาณ 8 ปี แต่มีความผูกพันและ
เป็นแกนนำให้กับชาวบ้านในชุมชนทุกๆ เรื่อง
ผู้อำนวยการสำนักประชาสังคม (สบส.) 3
จังหวัดชายแดนภาคใต้

5) คุณอนุชา อนุชิต

6) คุณพันธ์ศักดิ์ คุ้มครองพันธ์

เจ้าหน้าที่ภาคประชาชน จ.ปัตตานี ย้ายมาอยู่ที่
จังหวัดปัตตานีได้ 2 ปีแล้ว

3. กลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้าน

1) นายยูโซะ ปูเตะ

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ต.บางเก่า อ.สายบุรี จ.ปัตตานี
อายุ 52 ปี เป็นผู้ใหญ่บ้านรุ่นเก่าที่ดำรงตำแหน่ง
ได้จนปัจจุบัน เป็นผู้ติดต่อผู้เพื่อชุมชน และคนใน
ชุมชนให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก เป็นคน
ที่เกิดในพื้นที่ต. บางเก่า และอาศัยอยู่จนปัจจุบัน
ผู้ใหญ่ยูโซะ เป็นอีกท่านหนึ่งที่มียุทธศาสตร์ในการ
ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของนิคมอุตสาหกรรม
กรรม และนำมาถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้รับ
ข่าวสารเสมอ เพื่อให้คนในชุมชนเห็นประโยชน์

2) นายขามือรี เจะสาแม

ในการมีนิคมฯในชุมชน แต่ก็ยังเป็นผู้ที่มีข้อห่วง
ใยและข้อกังวลใจกับปัญหาที่อาจจะเกิดในชุมชน
ชาวบ้าน ต.บางเก่า อ.สาขบุรี จ.ปัตตานี อายุ 45
ปี เป็นผู้ที่มิวิสัยทัศน์กว้างไกล มีลักษณะการเป็น
ผู้นำ และมีความห่วงใยคนในชุมชนอยู่เสมอ
ปัจจุบันทำฟาร์มเลี้ยงแพะ ไม่ใหญ่โตนัก

3) นายอานัส ยูนู

อบต. ต.แป้น อ.สาขบุรี จ.ปัตตานี อายุ 38 ปี
เป็นนักการเมืองท้องถิ่นรุ่นใหม่ที่มีบทบาทในชุม
ชนค่อนข้างมาก และพร้อมที่จะพัฒนาเพื่อชาว
ชุมชน เดิมพื้นเพเป็นคน ต.พ่อมิ่ง แต่มาแต่งงาน
กับภรรยาซึ่งเป็นคนใน ต.แป้น จึงย้ายมาอยู่กับ
ครอบครัวที่ ต.แป้น ได้ 15 ปีแล้ว

4) นายชาชะ สาและ

เป็นประชาชน ต.แป้น อ.สาขบุรี อายุ 35 ปี เดิม
ดำรงตำแหน่ง อบต. แต่เลือกตั้งคราวที่ผ่านมาไม่
ได้รับเลือกเนื่องจากมีปัญหาภายในตนเอง
ปัจจุบันประกอบอาชีพชาวสวน มีสวนผลไม้ของ
ตนเอง และรับเหมาก่อสร้างเล็กๆน้อยๆในพื้นที่
ที่เป็นคนพื้นที่ตั้งแต่กำเนิด

5) นายเวอเซ็ง ชาและ

สารวัตรกำนัน ต.ท่าน้ำ อ.ปะนาเระ อายุ 37 ปี
เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด ลักษณะนิสัยเป็นคนพูดจา
ตลก เสียงดัง แต่มีความห่วงใยในท้องถิ่น สภาพ
แวดล้อมและการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมเป็น
อย่างมาก มีความวิตกกังวลว่า ความเจริญจะนำมา
ซึ่งความไม่ปลอดภัยต่อชุมชนในท้องถิ่น

6) อาหะมะ สาและ

กำนัน ต.ท่าน้ำ อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี อายุ 58 ปี
เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด มีพวกพ้องเยอะ และเคย
เป็นเจ้าของที่ดินบริเวณที่จะสร้างนิคมอุตสาหกรรม
ผู้นำศาสนา (โต๊ะอิหม่าม) ต.พ่อมิ่ง อ.ปะนาเระ
จ.ปัตตานี อายุ 45 ปี มีคนนับถือมาก และคอย
ให้คำแนะนำ คนในชุมชนอยู่เสมอ ทั้งในเรื่อง

7) นายขารูนิง สาอิ

ของนิคมอุตสาหกรรม จะมาประชุมทุกครั้งและนำข้อมูลข่าวสารไปเผยแพร่ เป็นผู้ที่โน้มน้าวให้ชาวบ้านในชุมชนเห็นข้อดีของการมีนิคมอุตสาหกรรม และจะคอยเป็นสื่อกลางระหว่างภาครัฐกับชุมชนเสมอ

8) นางสาวนิลยา ทองปัด

ชาวบ้าน ต.พ้อมิ่ง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี อายุ 37 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพเลี้ยงหมูเพื่อขายในตลาดและนำมูลหมูไปทำแก๊สชีวภาพ มีบ้านพักอาศัยอยู่ท่ามกลางคนมุสลิมแต่ไม่มีปัญหาในเรื่องการอยู่ร่วมกัน

9) นางรอสนา ทะยิมามู

ผู้นำสตรี ต.น้ำบ่อ อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี อายุ 42 ปี เป็นผู้ที่อยากเห็นนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในชุมชนเพราะจะได้ทำให้คนในพื้นที่มีงานทำไม่ต้องเข้าไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย และยังมีโครงการจะเปิดร้านค้าขายเล็กๆน้อยให้กับคนงานในนิคมฯ อีกด้วย

10) นายชะพา อามะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ต. น้ำบ่อ อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี อายุ 31 ปี และยังเป็นอาสาสมัครทางด้านสาธารณสุขในชุมชน ดูแลเรื่องสาธารณสุขเบื้องต้นอนามัยทั่วไป เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วมสาธารณะในชุมชน และดูแลด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน

4. ข้อมูลพื้นฐานชุมชน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะกระบวนการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จ.ปัตตานี ในเขตพื้นที่ 5 ตำบล ใน 2 อำเภอ ได้แก่ ตำบลน้ำบ่อ ตำบลท่าน้ำ ตำบลบางเก่า ตำบลพ้อมิ่ง และตำบลแป้น ด้วยเหตุผลนี้ถือเป็นพื้นที่ที่ประชาชนได้รับผลกระทบ และอิทธิพลโดยตรงจากการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เพราะอยู่ในเขตชั้นที่ 1 ภายในรัศมี 5 กิโลเมตร โดยรอบนิคมอุตสาหกรรม

พื้นที่ 5 ตำบลนี้เป็นพื้นที่ที่มีความสงบเรียบร้อย เป็นชุมชนที่รักสันติ ไม่ค่อยมีปัญหาอะไรมาก ประชากรโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและมีความเคร่งครัดในหลักคำสอนของ

ศาสนา มีมัสยิดกระจายตัวไปตามตำบลต่างๆ โดยตำบลที่มี ศาสนสถานมากที่สุด คือตำบลพ้อมิ่ง ที่มีมัสยิด 2 แห่ง และบาราเซาะ 10 แห่ง ในด้านงานบุญประเพณีและการปฏิบัติศาสนกิจจะเหมือนกันในทุกตำบล สภาพสังคม เป็นสังคมเกษตรชนบท และชุมชนประมงชายฝั่ง ประชากรมีความเป็นอยู่เรียบง่าย มีการพึ่งพาอาศัยกับแบบเครือญาติ ความเป็นอยู่มีรูปแบบสังคมชนบท ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อนข้างแน่นแฟ้น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียว การตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่ม/ชุมชนใหญ่ และกระจายไปตามที่ดินทำกิน

ประชาชนในพื้นที่ (ประมาณร้อยละ 80) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่การทำนา ทำสวน ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ส่วนอาชีพรองได้แก่รับจ้างทั่วไป และค้าขายและยังมีประชากรที่ยังว่างงานอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะรับจ้างทั่วไป ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ คือในตัวจังหวัดปัตตานี และจังหวัดสงขลา นอกจากนั้นยังมีแรงงานที่อพยพไปทำงานนอกพื้นที่โดนส่วนใหญ่จะเดินทางไปทำงานยังประเทศมาเลเซีย นอกจากอาชีพที่กล่าวมาแล้ว อาชีพประมงก็เป็นอาชีพเสริม เป็นลักษณะประมงพื้นบ้าน โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่ได้อพยพไปทำงานต่างถิ่น เป็นการประมงเพื่อยังชีพไม่ได้ทำเพื่อการค้าเท่าไรนักประชากรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละประมาณ 5000 บาทต่อเดือน และครัวเรือนที่ไม่สามารถระบายได้เฉลี่ยต่อเดือนก็ยังมีอีกมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความขยันของสมาชิกในครอบครัว เพราะยังมีงานให้รับจ้างมาก แต่บางกลุ่มก็ไม่พอใจกับสภาพแวดล้อม เนื่องจากหางานทำยาก และต้องประสบกับความแห้งแล้ง และยากจน ดังนั้นสภาพโดยรวมของชาวบ้านเป็นแบบ

1. รายได้เพียงพอกับรายจ่ายในชีวิตประจำวัน แต่ไม่เหลือเก็บ
2. รายได้เพียงพอ และมีเงินเหลือเก็บ
3. รายได้ไม่พอเพียง ต้องอาศัยการกู้ยืมจากพี่น้อง จากสถาบันการเงิน และจากนายทุน

4.2 คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์

1. ลักษณะของการสื่อสารที่ใช้กับประชาชนเพื่อให้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

สหกรณ์อาหารฮาลาล

การสื่อสารข้อมูลข่าวสารการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแต่ละแห่งนั้น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามได้ เพราะหากข้อมูลข่าวสารที่น่าเสนอ มีความถูกต้อง รวดเร็ว ตรงกับความต้องการและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ ก็จะทำให้ประชาชน เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทัศนคติที่ดี ซึ่งนับเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือ ร่วมใจในการดำเนินโครงการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและมองเห็นความสำคัญของโครงการ ดังนั้นการนิคมอุตสาหกรรม

สาหกรรมฯ จึงต้องอาศัยการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนในพื้นที่ ได้รับทราบ

“เหตุผลที่เลือกจังหวัดปัตตานี เพราะเห็นว่ามิถุนีปัญหาท้องถิ่นด้านอาหารฮาลาล และการประมง ซึ่งทำให้มุสลิมโลกมีความเชื่อมั่น และที่สำคัญในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงก็ยังเป็นแหล่งวัตถุดิบจากธรรมชาติด้วย และในอนาคตภาครัฐมุ่งหวังให้จังหวัดปัตตานี เป็นศูนย์กลางครัวโลกอาหารฮาลาล อีกด้วย การมีนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ 2 อำเภอ นั้น จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนนั้นให้เติบโตขึ้น รวมทั้งอัตราการส่งออกของอาหารฮาลาลจะเพิ่มขึ้นอีกด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกที่ กนอ. เข้าไปพัฒนาคือ เรื่องถนน เรื่องน้ำ ซึ่งปัจจุบันมีท่อส่งน้ำที่เชื่อมต่อมาจากแม่น้ำสายบุรีเพื่อให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์ ผลดี โดยตรงคือมีการจ้างงาน และผลทางอ้อมคือการให้บริการต่างๆ เช่นขายอาหาร บ้านเช่า นอกจากนั้นวัตถุดิบและสินค้าเกษตรพื้นเมืองจะมี ช่องทางในการจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น ไม่เฉพาะใน 5 ตำบลเท่านั้น แต่จะขยายไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย ณ วันนี้ จากการที่เข้าไปสัมผัสกับชาวบ้าน เขาอยากได้นิคมอุตสาหกรรมแต่รัฐบาลต้องเข้ามา Support ในเรื่องต่างๆด้วยเช่นทางด้านการศึกษา รัฐต้องสนับสนุนทรัพยากรบุคคล โดยต้องสนับสนุนคนในพื้นที่ให้ได้เรียนหนังสือตามหลักสูตร สร้างโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และเข้ามาดูแลเรื่องความมั่นคงเพราะในขณะนี้ พื้นที่นี้ยังเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยอยู่

(สมจินต์ พิสิก, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2549)

ลักษณะการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร

ในส่วนของการสื่อสารเรื่องการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลนั้น การนิคมอุตสาหกรรมฯ มีการสื่อสารในหลายรูปแบบ ทั้งการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การสื่อสารโดยสื่อสิ่งพิมพ์ การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมพิเศษ ต่างๆ โดยการนิคมอุตสาหกรรมฯ ได้ทำการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้าใจและทราบความเคลื่อนไหวของนิคมอุตสาหกรรมและสร้างเครือข่ายในการกระจายข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องไปยังชาวบ้านในพื้นที่ โดยเลือกที่จะทำการสื่อสารในพื้นที่ทุกรูปแบบ ดังนี้

- การสื่อสารผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยเผยแพร่โครงการนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในรายการท่องเที่ยวเศรษฐกิจ ทาง UBC และช่อง 11 สำหรับในระดับต่างประเทศ กนอ. สื่อสารโดยการจัดประชุมผู้นำมุสลิม 57 ประเทศทั่วโลก ประเทศแถบตะวันออกกลาง ญะหวัด การ์ตาร์ บาร์เรน ฯลฯ ละได้มีการสื่อสารโดยใช้การเปิดวิดีโอเกี่ยวกับโครงการให้ได้รับทราบ โดยวิดีโอ นั้น มีการจัดทำเป็น 3 ภาษาด้วยกัน ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาอาหรับ ซึ่งสามารถเผยแพร่ให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

“นิคมแห่งนี้เป็นนิคมพิเศษ แตกต่างจากนิคมอื่น จะมีความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม และวิถีความเป็นอยู่ ดังนั้นในการที่เราจะไปสื่อสารกับเขา เราต้องเข้าใจเขาก่อน บางครั้งถ้าเราสื่อสารด้วยการพูดเขาอาจจะแปลความหมายไปอีกอย่าง ดังนั้นเวลา กนอ. จะสื่อสารกับเขามักจะใช้เอกสารทั้งภาษาไทย และภาษาวื ถ้าเป็นวิดีโอก็จะทำเป็นภาษาอาหรับส่งให้เขาด้วยการที่ กนอ. สร้างการมีส่วนร่วมกับพวกเขาบ้านใน 5 ตำบลนั้นถือเป็นสิ่งที่ทำให้เขาเข้าใจเราและไม่ประหวั่น กนอ. เรื่องการสร้างนิคมอุตสาหกรรม และเขามีส่วนร่วมกับเราเยอะมาก เช่น ส่งผู้นำหรือตัวแทนมาร่วมประชุมทำเวที และกลับไปถ่ายทอดให้ลูกบ้านฟัง ก็จะเป็นการขยายต่อกันไป ถือเป็นสร้างเครือข่ายของการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ประสบความสำเร็จ”

(สมจินต์ พิสิก, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2549)

- **การสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์** โดยการจัดทำโบรชัวร์เผยแพร่ตามสถานที่ต่างๆ เช่น จังหวัดปัตตานี เพื่อให้เป็นสื่อกลางในการกระจายข่าวสาร และส่งเอกสารไปยังผู้นำชุมชน ชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจในตัวโครงการ

“ชาวบ้านรู้จักนิคมอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น แต่ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ กิจกรรมที่เราจัดให้เขาเช่นพามาดูงานก็ดี เพราะทำให้เขาเข้าใจเราดีขึ้นแต่สื่อที่เราให้เขายังไม่ค่อยตรง ควรมีการสื่อสารกับเขาโดยตรง ใช้สื่อสารผ่านวิทยุชุมชน หรืออัดเทปไปเปิดให้ฟัง เพราะชาวบ้านไม่ค่อยชอบอ่าน ใช้การสื่อสารผ่านบุคคลจะเข้าถึงได้ดีกว่า”

(ทัศนีย์ เกียรติภัทราภรณ์, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2549)

- **การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล** การใช้สื่อบุคคลเข้าไปเป็นสื่อหลักในการให้ความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลนิคมอุตสาหกรรมและความรู้ทางด้านราชการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการนำเอกสารไปแจกจ่ายให้กับชุมชนขณะร่วมทำกิจกรรม โดยผ่านทางกลุ่มผู้แทนจังหวัดปัตตานี และผ่านกลุ่มผู้นำชาวบ้าน แต่จากการสังเกตจะพบว่า เอกสารเผยแพร่ต่างๆที่แจกให้ ชาวบ้านจะไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร เวลาที่ทำกิจกรรมเวทีหรือ Work Shop ชาวบ้านมักจะนิยมให้เขียนข้อความและวาดเป็นรูปแทนสัญลักษณ์ต่างๆลงในแผ่นกระดาษมากกว่า เพราะจะสามารถสื่อสารได้เข้าใจมากกว่าตัวอักษร สำหรับการสื่อสารให้เข้าถึงพื้นที่นั้น กนอ. ก็ไม่ได้เน้นการสื่อสารผ่านสื่อเพียงอย่างเดียว แต่ยังมุ่งเน้นการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลด้วย โดยใช้ลักษณะการสื่อสารจะเป็นการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ มีลักษณะเป็นกันเอง การสื่อสารมีการโต้ตอบกลับ ลักษณะการสื่อสารมีทั้งเป็นแนวดิ่งจากผู้นำชุมชนทั้งผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำทางธรรมชาติ ผู้นำศาสนา (โต๊ะอิหม่าม) ผู้นำท้องถิ่น ลงมายังลูกบ้าน

เกี่ยวกับนโยบาย ข้อมูลข่าวสาร ผลดี ผลเสีย ที่จะเกิดนิคมอุตสาหกรรม และชาวบ้านก็จะมีการสื่อสารด้วยตนเองอีกต่อหนึ่ง คือการสื่อสารในแนวระนาบคือจากชาวบ้านถึงชาวบ้านด้วยตนเอง

“เมื่อมีนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นประชาชนในพื้นที่และโดยรอบพื้นที่มีงานทำ เดิมคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ต้องเดินทางไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย ทำให้ครอบครัวต้องแยกกันอยู่ ถ้ามีนิคมฯ เกิดขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในพื้นที่ก็จะตามมา เช่น ถนน ประปา โทรศัพท์ การคมนาคมจะสะดวกขึ้น กนอ. มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของนิคมอุตสาหกรรมอยู่เสมอ โดยการผ่านทางจังหวัด ผ่านผู้นำชุมชน และเข้าถึงตัวชาวบ้านเอง เช่น การพาไปดูงานนอกพื้นที่ เพื่อให้พวกเขาได้สัมผัสกับบรรยากาศของนิคมอุตสาหกรรมที่แท้จริง ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดี เพราะชาวบ้านรู้จักและเข้าใจนิคมอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นในทางที่ดี”

(บุปผา กวินวสิน, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2549)

“กนอ. ใช้การสื่อสารผ่านเครือข่ายผู้นำชุมชน ใช้ได้ดีในพื้นที่นี้ ทำให้ประชาชนยอมรับ เพราะ กนอ. ทำการสื่อสารไม่ได้ไปสั่งการ และใช้ศัพท์ต่างๆสามารถเข้าใจได้ อีกอย่างคือเจ้าหน้าที่ กนอ. ไม่ทำตัวแปลกแยกกับชุมชน ซึ่งต่างจากหลายๆโครงการที่ไม่ได้ทำการสื่อสารเลย ทำให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วม”

(บงกช ฌ สงขลา, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

- **สื่อกิจกรรมพิเศษ** กนอ.จะใช้กิจกรรมเป็นตัวเชื่อมกับคนในชุมชนโดยมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์อันดี กนอ.ยังดำเนินกิจกรรมอื่นที่ในพื้นที่ ด้วยการโดยผู้นำชุมชนและชาวบ้านไปดูงานที่นิคมอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบข้อมูลที่แท้จริงจากการเรียนรู้ด้วยตัวเอง นอกจากนั้นยังมีการใช้สื่อกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ การประชุมกลุ่มร่วมกัน การจัดเวทีประชุมชี้แจงข้อมูลและระดมความคิดเห็นต่างๆซึ่งเป็นช่องทางสำหรับให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเรื่องนิคมอุตสาหกรรมอีกด้วย และชาวบ้านมีทัศนะอย่างใดกับการสื่อสารที่ กนอ.ได้ดำเนินการ ซึ่ง กนอ. ได้ดำเนินการมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มโครงการและทำต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ จะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“นิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลเกิดขึ้นในปัตตานีเป็นสิ่งที่ดี จะทำให้เกิดการจ้างงาน เศรษฐกิจจะเติบโต ชาวบ้านจะมีรายได้ที่มั่นคง และเป็นการลดการอพยพแรงงานไปยังพื้นที่อื่นด้วย กนอ. ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงชุมชน ซึ่งได้ทำมาแล้วหลายรูปแบบ ด้วยการพาไปดูงานที่นิคมอุตสาหกรรมที่ กนอ. ดำเนินการ ซึ่งชาวบ้านได้รับประโยชน์และเปลี่ยนทัศนคติจากที่เคยเข้าใจว่า นิคมอุตสาหกรรมเป็นแหล่งรวมโรงงานเสื่อมโทรม พอชาวบ้านได้เรียนรู้

ได้เห็นกระบวนการผลิต และระบบการบริหารจัดการ ทำให้เกิดทัศนคติที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีต่อนิคมอุตสาหกรรม และทำให้การต่อต้านลดน้อยลง”

(เขาวนุช จิตตินันท์, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2549)

“ดี ที่ กนอ. ได้จัดพาชาวบ้านในพื้นที่ไปดูงานที่นิคมอุตสาหกรรม ทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้กระบวนการจัดการนิคมอุตสาหกรรมจากของจริงไม่ใช่ผ่านทางตัวอักษร และทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนทัศนคติจากเดิมเป็นในทางที่ดีขึ้น และเกิดการถ่ายทอดระหว่างคนกับคนถึงชุมชน”

(คลยา สะแลแม, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

แต่ก็ยังมีชาวบ้านบางกลุ่มที่ไม่รู้จักหน่วยงานการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) แต่สามารถรับรู้ข่าวสารในเรื่องการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมได้ดีและต้องการรับรู้ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

“ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่รู้จัก การนิคมฯ แต่รู้จักนิคมอุตสาหกรรม และรู้ว่านิคมอุตสาหกรรมจะมาจากที่จังหวัดของเขา ซึ่งเป็นเรื่องที่ชาวบ้านดีใจ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมักจะรู้จัก ผู้นำชุมชน และอบต. จะเป็นส่วนใหญ่”

(ละม้าย มานะการ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“อยากให้ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทางสื่อหอกระจายข่าว เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่อยากทราบความคืบหน้าของโครงการนี้”

(แวอุะเซ็ง ชาและ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

สรุปโดยภาพรวมจากการสัมภาษณ์เรื่องการสื่อสารข้อมูลให้กับประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ของการนิคมอุตสาหกรรมฯ จะมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือมองว่า หากมีนิคมอุตสาหกรรมแล้วจะนำประโยชน์มาให้กับชุมชน โดยชุมชนได้รับการพัฒนา มีการกระจายรายได้มาสู่ภูมิภาค คนในชุมชนมีงานทำ ได้รับการสนับสนุนทางด้านการศึกษาทั้งจากภาครัฐ และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังคำสัมภาษณ์ของ ผอ. เขาวนุช จิตตินันท์ เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2549 “นิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลเกิดขึ้นในปัตตานี เป็นสิ่งที่ดี จะทำให้เกิดการจ้างงาน เศรษฐกิจจะเติบโต ชาวบ้านจะมีรายได้ที่มั่นคง และเป็นการลดการอพยพแรงงานไปยังพื้นที่อื่นด้วย” และความเห็นที่สอดคล้องกันของคุณบุผา กวินกสิน

สัมภาษณ์วันที่ 23 มกราคม 2549 “เมื่อมีนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นประชาชนในพื้นที่และโดยรอบพื้นที่มีงานทำ เดิมคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ต้องเดินทางไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย ทำให้ครอบครัวต้องแยกกันอยู่ ถ้ามีนิคมฯเกิดขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในพื้นที่ก็จะตามมา เช่น ถนน ประปา โทรศัพท์ การคมนาคมจะสะดวกขึ้น” ทั้งนี้ก็เพราะกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เป็นเจ้าหน้าที่การนิคมอุตสาหกรรมฯซึ่งดำเนินการและรับมอบนโยบายของการนิคมอุตสาหกรรมฯ ส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งได้เห็นจากประสบการณ์จากการทำงานที่เมื่อการนิคมฯไปตั้งที่ไหน ก็มักจะทำให้พื้นที่นั้นดีขึ้นในทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ และการพัฒนาในเรื่องต่างๆ แต่จากข้อสรุปจะสังเกตได้ว่ามักจะไม่ได้รับคำตอบเรื่องสิ่งแวดล้อม เนื่องจากยังมีนิคมอุตสาหกรรมอื่นที่ยังมีปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมอยู่บ้าง ซึ่งแต่ละพื้นที่ปัญหาก็จะไม่เหมือนกัน ขึ้นกับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นๆ และในส่วนของชุมชนจะมีความเห็นแยกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกเป็น

ผู้แทนจากภาครัฐได้แก่อาจารย์บงกช และคุณศุภยาซึ่งจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง และมองปรากฏการณ์ของการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับนิคมอุตสาหกรรมไปในทางที่สอดคล้อง แต่อีกกลุ่มที่เป็นผู้นำชุมชนและเป็นแกนนำชาวบ้าน จะมองปรากฏการณ์ที่ค่อนข้างขัดแย้งเล็กน้อย เนื่องจากเป็นผู้ที่สัมผัสกับชาวบ้านอย่างใกล้ชิด และจะได้รับทราบข้อมูลโดยละเอียดจากชาวบ้าน ทุกกลุ่มที่อาจจะไม่ได้รับการสื่อสารข้อมูลข่าวสารได้ครบถ้วนเท่าที่ควรและเก็บข้อมูลนำมาถ่ายทอดผ่านผู้นำสู่ภาครัฐ

2. ลักษณะการสื่อสารของชุมชนในเรื่อง ข้อดี ปัญหา และผลกระทบที่จะเกิดจาก

การมีนิคมอุตสาหกรรม

มีทั้งการสื่อสารอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

การสื่อสารอย่างเป็นทางการ จะมีกระบวนการในการแจ้งข่าวสารจะต้องแจ้งผ่านผู้นำศาสนาที่มีสภิด ในวันศุกร์ เวลาหลังเที่ยงเสมอ หรือเป็นการสื่อสารเมื่อมีการทำเวทีย่อยที่บ้านผู้นำชุมชน

ลักษณะการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการจะมีลักษณะแบบเป็นกันเอง ซึ่งคนในชุมชนมีการสื่อสารกันเองเป็นประจำ ทั้งการสื่อสารของชาวไทยพุทธ กับมุสลิม โดยมักจะพบปะกันที่ร้านน้ำชา กินน้ำชาด้วยละ 3 บาท สามารถสื่อสารกันได้ทุกเรื่อง หรือไม่ก็ไปมาหาสู่กันธรรมดา หลังจากที่มีข่าวเรื่องนิคมอุตสาหกรรมจะไปตั้งในพื้นที่ อำเภอลำทะเมนชัย และอำเภอลำทะเมนชัย นั้นทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีหัวข้อสนทนาเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ซึ่งในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา หัวข้อในการสนทนามักจะหนีไม่พ้น เรื่องเกี่ยวกับนิคมอุตสาหกรรม

ข้อดีของการมีนิคมอุตสาหกรรม

จากการพูดคุยและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้รับทราบว่าชาวบ้านมีการสื่อสารกันถึงข้อดีในการที่จะมีนิคมอุตสาหกรรมมาตั้งในจังหวัดปัตตานี และโดยเฉพาะในเขตอำเภอของเขา เพราะเขามั่นใจว่านิคมอุตสาหกรรมเป็นแหล่งรวมกลุ่มของโรงงานและสามารถรองรับวัตถุดิบของชาวบ้านในการป้อนให้กับโรงงาน และสิ่งสำคัญคือ เป็นแนวทางในการขยายการผลิตอาหารมุสลิม ซึ่งชาวบ้านให้สัมภาษณ์ว่า นิคมอุตสาหกรรมเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการสร้างเสริมการอยู่ดีกินดีของประชาชนในพื้นที่ และสร้างความเข้าใจของคำว่า “ฮาลาล” ต่อคนต่างศาสนาว่าคืออะไร และเป็นอย่างไร

นอกจากนั้นยังทำให้เศรษฐกิจของคนในพื้นที่ดีขึ้น เนื่องจากคนในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“เมื่อมีนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้น จะทำให้มีอาชีพใหม่ๆขึ้นในพื้นที่ ชาวบ้านก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้น และไม่ต้องไปทำงานไกลบ้าน”

(ยามือรี เจะสาแม, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“จังหวัดปัตตานีจะมีชื่อเสียงขึ้น เนื่องจากมีนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล และคนในพื้นที่จะมีรายได้จากการจ้างงาน”

(นิลยา ทองปัด, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้น จะนำไปสู่การคลี่คลายและแก้ไขปัญหาการว่างงาน ความมั่นคง ปัญหารายได้และเป็นการเพิ่มโอกาสในการพัฒนาคนในพื้นที่ให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจ ความมั่งคั่ง และความมั่นคงในพื้นที่”

(ฮารูนิง ซาอิ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของประเทศไทยที่ได้มาตรฐานสากล และทำให้การคมนาคมในพื้นที่สะดวกสบายขึ้น ถนนจะดีขึ้น เดินทางไม่ลำบาก นอกจากนั้นราคาที่ดินในพื้นที่และราคาที่ดินในพื้นที่ใกล้เคียงจะเพิ่มสูงขึ้นอีกด้วย”

(อาหะมะ สาละ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

ชาวบ้านมีความตื่นตัวต่อการที่จะมีนิคมอุตสาหกรรม นอกจากจะมีการสื่อสารเรื่องเกี่ยวกับข้อดีในการเกิดนิคมฯในพื้นที่แล้ว ยังมีการสื่อสารในเรื่องของปัญหาและผลกระทบอาจจะตามมา ซึ่งพวกเขาจะต้องเตรียมตัวในการรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการก่อสร้าง หรือปัญหาที่จะมาพร้อมกับความเจริญในอนาคต

ปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดจากการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม

ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตในลักษณะของชาวชนบท ที่หาเลี้ยงชีพด้วยการทำการเกษตร ประมง เลี้ยงสัตว์ ทำฟาร์มแพะและสวนลองกอง เป็นต้น เมื่อจะมีการก่อสร้างนิคม

อุตสาหกรรม ชาวบ้านบางส่วนที่มีที่ดินอยู่ในพื้นที่ หรือพื้นที่ใกล้เคียงก็จะได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะพื้นที่ ต. น้ำบ่อ กับ ต. บางเก่าจะได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมโดยตรง และชาวบ้านจะมีความกังวลในเรื่องต่างๆ กันไป ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ห่วงเรื่องสิ่งแวดล้อมที่จะเปลี่ยนไป น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ของเสียจากโรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะถูกทำลายหรือไม่ ทะเลที่เคยสวยจะมีน้ำเสียที่เกิดจากการผลิต ปล่องทิ้งให้น่าเหม็นเป็นสีดำหรือไม่”

(ยะพา อามะ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จากการลงสัมภาษณ์ในพื้นที่ ผู้ศึกษาวิจัยพบว่า นอกจากเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ชาวบ้านมีความกังวลแล้ว ชาวบ้านยังกลัวว่าความเจริญที่จะมาพร้อมนิคมอุตสาหกรรมจะทำให้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไปทำให้ ความเป็นชุมชนจะหายไป กลายเป็นนิคมอุตสาหกรรมแทน เพราะแต่เดิมพื้นที่ 5 ตำบลนี้ เป็นพื้นที่ที่มีความสงบเรียบร้อย ประชากรอาศัยกันอยู่เป็นกลุ่มๆ มีลักษณะเป็นหมู่บ้านตามระบบเครือญาติพี่น้อง มีน้ำใจไมตรีพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ในเรื่องของการสื่อสาร ประชาชนจะมีการสื่อสารกันในหลายระดับ และจะสื่อสารในทุกเรื่อง ต่างสถานที่ เช่นถ้าสื่อสารเรื่องศาสนา มักจะสื่อสารผ่านวันศุกร์กันในมัสยิด แต่ถ้า

เป็นการสื่อสารโดยทั่วไป ชาวบ้านมักจะสื่อสารกันที่ร้านน้ำชา ซึ่งจะมียู่ทั่วไปในชุมชน ทั้งเช้า กลางวัน เย็น เป็นแหล่งที่แลกเปลี่ยนข่าวสารของชุมชน ซึ่งชาวบ้านมักจะมาสนทนากัน หลังจากเสร็จภารกิจ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชายที่เมื่อเสร็จภารกิจประจำ จากการกรีดยาง เก็บผลไม้ในสวนในช่วงเช้าแล้ว ก็จะมานั่งคั่งน้ำชาและพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ ส่วนเรื่องที่สนทนานั้นจะเป็นเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวัน ในร้านน้ำชาจะมีทั้งชาวไทยพุทธ และมุสลิม ถ้าเป็นการสนทนาระหว่างชาวไทยพุทธกับมุสลิม จะใช้ภาษากลาง แต่ถ้าเป็นการสนทนาระหว่างมุสลิมด้วยกันจะใช้ภาษาฮาวี

“ชาวบ้านต้องการนิคมแต่ต้องยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และชุมชนต้องมีกระบวนการในการจัดการตนเอง ถ้านิคมเกิดชาวบ้านจะเดินทางมาทำงานยากมากขึ้น ต้องเดินทางไกลขึ้นและอ้อมกว่าเดิม เนื่องจากเส้นทางที่ก่อสร้างนิคมเดิมเป็นที่สัญจรไปมาของชาวบ้าน และสิ่งที่สำคัญอีกประการคือ ที่ละหมาดเดิมที่ชาวบ้านเคยใช้ก็ต้องถูกย้ายออกไป”

(ละม้าย มานะการ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากข้อมูลข่าวสารเรื่องการมีนิคมแล้ว สิ่งที่ชาวบ้านต้องการทราบอีกประการหนึ่งก็คือ เรื่องการวางระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่จะเชื่อมต่อระหว่างนิคมอุตสาหกรรมกับชุมชน เพราะการสร้างนิคมอุตสาหกรรมไม่ใช่เฉพาะตัวนิคมเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงสิ่งรอบๆ ด้านที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ถนน ที่จะสามารถเชื่อมต่อเข้าไปยังหมู่บ้าน

“ต้องมีการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงเกี่ยวกับการตั้งนิคมอุตสาหกรรมแก่ชาวบ้าน เช่นผลกระทบของการตั้งนิคมอุตสาหกรรม ก่อตั้งโรงงานอยากให้เอาเจ้าของโรงงานมาชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการด้านมลพิษให้ชาวบ้านทราบ และให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น”

(ยารูนิง สาทิ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ถ้าหากที่สุดก็คงเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และมลพิษที่จะเกิดขึ้นจากนิคมอุตสาหกรรมนี้แหละ และจะทำให้คนที่อยู่ในพื้นที่สุขภาพจิตเสีย”

(แวอุเซ็ง ซาและ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

ผลกระทบทางด้านสังคม

ความกังวลของชาวบ้านในเรื่องของปัญหาต่างๆที่พวกเขาคิดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตและนำมาพูดคุยกันเป็นประจำ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของผลกระทบด้านสังคม ซึ่งเจ้าหน้าที่ของ กนอ. ได้ให้ความเห็นว่า

“จะควบคุมดูแลนิคมอุตสาหกรรมปิดตายอย่างใกล้ชิด ให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมเชิงชุมชนนิเวศ ให้อุตสาหกรรมอยู่ร่วมกับพื้นที่ให้ได้ ไม่มองเศรษฐกิจอย่างเดียว มองสังคม มองคุณค่าวิถีชีวิต นิคมไม่ทำให้วิถีชีวิตของท่านเปลี่ยน แต่จะให้กลมกลืนทำให้อันให้ดีขึ้น ไม่ใช่มาสร้างปัญหา”

(สมจินต์ พิลิก, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

อีกหัวข้อหนึ่งที่ชาวบ้านมักจะนำมาพูดคุยกัน คือเรื่องความล่าช้าของการก่อสร้าง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน จะเป็นกลุ่มที่ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเป็นประจำ เพื่อนำมาบอกเล่าถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้รับทราบ โดยติดตามจาก กลุ่มผู้แทนของภาครัฐ ส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปัตตานี และจากการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของ กนอ. เอง ซึ่งเรื่องที่ได้รับรู้นั้นเป็นเรื่องความคืบหน้าในด้านการดำเนินงานประมูลงานก่อสร้าง ความล่าช้าในการก่อสร้าง แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านมั่นใจได้ว่านิคมอุตสาหกรรม เกิดขึ้นแน่นอนในชุมชนของเขา และสิ่งที่เป็นปัญหาหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนกังวลใจมาก ซึ่งภายในชุมชนก็ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องดังกล่าว โดยจัดให้มีการประชุมเวทีระดับท้องถิ่นกลุ่มย่อยที่บ้านของคุณดลยา เจ้าหน้าที่ภาคประชาสังคม และเชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมารับฟัง เช่นหอการค้าจังหวัด และนำข้อมูลที่ได้จากชาวบ้านไปแจ้งให้กับจังหวัด และ กนอ. ได้รับทราบเป็นระยะๆ

“ขณะนี้ความไม่มั่นใจของชาวบ้านในพื้นที่ว่าจะเกิดนิคมอุตสาหกรรมขึ้นจริงหรือไม่”

(ผู้ใหญ่วะ โปะเตะ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

ผลกระทบด้านการดำเนินชีวิต

กลุ่มชาวบ้านมักมีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในเรื่องนิคมอุตสาหกรรมอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น และได้แสดงความเห็นในเรื่องผล

กระทบที่จะเกิดขึ้น เช่นมีการเข้าออกของบุคคลภายนอก และกลุ่มหลากหลายอาชีพเพิ่มมากขึ้นในชุมชน

“คงจะมีคนต่างถิ่นทะลักเข้ามาในพื้นที่เยอะ และอีกหน่อยชุมชนที่เคยอยู่กันอย่างสงบ ก็จะไม่สงบอีกต่อไป คงจะเกิดความวุ่นวาย ผู้คนพลุกพล่าน วิธีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปกลายเป็นมนุษย์เงินเดือน เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่นยาเสพติด ชุมชนแออัด สังคมมุสลิมจะลุ่มจมนับด้วยอบายมุขต่างๆ ในบริเวณนิคม”

(ผู้ใหญ่ชูโชะ ปูเตะ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ต้องคำนึงถึงบุตรหลานว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร”

(อานัส ยูนู, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“หวังว่าสถาบันครอบครัวจะเปลี่ยนไป ต้องทำให้คนในพื้นที่อยู่ด้วยความสุขใจ สุขกายสบายใจ ถ้าเป็นไปได้ต้องจัดผังความเป็นอยู่ให้มีระเบียบ ไม่ใช่ชุมชนแออัด เพราะเดิมชาวบ้านในชุมชนเคยอยู่กันอย่างสะดวกสบาย”

(นิลยา ทองปัด, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ชาวบ้านส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะตามมาและอาจเป็นการแสดงให้เห็นว่าชุมชนนี้มีความใส่ใจในความเป็นอยู่ของตน ครอบครัว และเพื่อนบ้าน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดปัญหาบ่อยครั้งจากเขตอุตสาหกรรมปัตตานี และโรงงานทั่วไปที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นโรงงานที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมจนทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวในผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนและครอบครัว ดังคำสัมภาษณ์ของคุณแวอุมาเซ็ง ที่กล่าวว่า “ลำบากที่สุดคงเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และมลพิษที่เกิดจากนิคมอุตสาหกรรม” นอกจากนั้นคุณยะพา ก็ยังให้ความเห็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน “ห่วงเรื่องสิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนไป น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ของเสียจากโรงงานทรัพยากรธรรมชาติจะถูกทำลายหรือไม่ ทะเลที่เคยสวยจะมีน้ำเสียที่เกิดจากการผลิต ปล่อยทิ้งให้เน่าเหม็นเป็นสีดำหรือไม่” เหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องหลักที่ชาวบ้านในชุมชน มีการสื่อสารด้วยกันเป็นประจำ และจากข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งหมดในหัวข้อนี้ จะพบว่าชาวบ้านมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องที่ กนอ.ควรนำมาพิจารณาและควรมีการสื่อสารให้ชุมชนได้รับทราบว่ามีวิธีดำเนินการป้องกันอย่างไร และให้ความรู้ที่ถูกต้องและตรงไปตรงมากับชุมชน

ชน เพื่อให้ชุมชนคลายความวิตกกังวล อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการที่กลุ่มตัวอย่างได้พบปะพูดคุยเรื่องปัญหาต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นจากการมีนิคมอุตสาหกรรมนั้น ได้สะท้อนบทบาทในด้าน การเป็นช่องทางในการที่จะสื่อสารถึงภาครัฐและผู้ดำเนิน การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมได้อย่างเด่นชัดอีกทางหนึ่ง

3. ทักษะของคนในชุมชนที่มีต่อการสื่อสารข้อมูลข่าวสารการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมฯ

ทัศนคติและการสื่อสารของคนในชุมชนในเชิงบวก

จากการทำการสื่อสารประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และการสื่อสารระหว่างภาครัฐกับชุมชน ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ว่ามีบทบาทอย่างไร โดยเฉพาะบทบาทของนิคมอุตสาหกรรม แต่หากมีข้อสงสัย ที่ต้องการคำตอบ ชาวบ้านมักจะหาคำตอบที่สื่อบุคคล คือผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา แต่ยังมีบางกลุ่มที่ยังเห็นว่าข่าวสารเกี่ยวกับนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่ได้รับมาตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงปัจจุบันยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ดังนั้นชุมชนในพื้นที่จึงมีการเสนอความคิดอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ในการทำงานร่วมกัน ระหว่างภาครัฐ เอกชน กับชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่างที่มีทั้งข้าราชการ / เอกชน / ผู้นำชุมชน / ชาวบ้าน ได้แสดงทักษะเกี่ยวกับการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของนิคมอุตสาหกรรม ในช่วงที่ผ่านมาว่าดีพอสมควร ส่งผลทำให้ภาพนิคมอุตสาหกรรมในความคิดของชุมชนที่สื่อออกมาเป็นไปในเชิงบวก

“ได้รับรู้ความแตกต่างระหว่างนิคมกับโรงงานว่าต่างกันอย่างไร ได้รู้วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมฮาลาลอย่างชัดเจน และนิคมฮาลาลเกิดขึ้นแน่นอน ชาวบ้านจะมีงานทำมีอาชีพมากขึ้น ชาวชนเราจะมีการศึกษาที่ดีขึ้น จะทำให้สันติสุขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ดีขึ้น”

(รอสนา หะยีมามู, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ได้รู้แนวทางการบริหารของนิคมอุตสาหกรรม รู้ว่านิคมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย เช่น การสร้างอาชีพของคนในชุมชน ผลประโยชน์และความช่วยเหลือที่จะได้รับจากนิคมอุตสาหกรรมฮาลาล ”

(ยาบีอีรี เจะสาแม, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

กนอ. ได้ศึกษาและทำความเข้าใจวัฒนธรรมชุมชน ด้วย อำเภอปะนาเร และสาขบุรี นั้น ประชาชนผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นมุสลิม เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เข้าไปทำงานในพื้นที่ต้องศึกษาเรียนรู้ทำความเข้าใจในวัฒนธรรม ตลอดจนธรรมเนียมปฏิบัติและพิธีกรรมต่างๆของผู้นับถือศาสนาอิสลาม ทั้งในเรื่องการดำรงชีวิตไปจนถึงการปฏิบัติตนในมัสยิด ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาของชาวมุสลิม จากการลงพื้นที่พบว่า ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อทั้งนิคมอุตสาหกรรมและกลุ่มเจ้าหน้าที่ของการนิคมอุตสาหกรรมฯ เห็นได้จากการเมื่อมีการถามถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ชาวบ้านจะไม่มีปฏิกิริยาที่ไม่ดีด้วย และเมื่อมีการพูดคุยถึงนิคมอุตสาหกรรมในภาพรวมแล้ว ส่วนใหญ่ยังเห็นว่าการมีนิคมอุตสาหกรรมจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และอีกประการหนึ่งที่ผู้ศึกษาวิจัยได้พบ คือในพื้นที่ มักจะไม่ค่อยมีคนหนุ่มสาวอาศัยอยู่เท่าไรนัก ซึ่งสอดคล้องกับคำบอกเล่าของชาวบ้าน กลุ่มคนเหล่านั้นต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่

“ถ้ามีนิคมเกิดขึ้นในบ้านของเรา ก็จะดีแน่นอน เพราะลูกหลานเราไม่ต้องเดินทางไปทำงานไกลๆถึงประเทศมาเลเซีย เขาจะต้องคัดเลือกมุสลิมในพื้นที่มาทำงานก่อน พื้นที่ก็จะได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น”

(ยารูนิง สามี, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“แต่เดิมครอบครัวต้องแยกกันอยู่ หัวหน้าครอบครัวต้องเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ปล่อยให้เด็กและคนแก่อยู่เฝ้าบ้าน ถ้ามีนิคมเกิดขึ้นจริงก็จะทำให้คนในพื้นที่มีงานทำ ความเป็นอยู่ดีขึ้นและจะสามารถขายผลผลิตในพื้นที่ได้”

(อานัส ชูญ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ชาวบ้านจะได้รับผลประโยชน์เรื่องการจ้างงานอีกกว่า 10,000 ตำแหน่ง มีการพัฒนาทางเกษตร ปศุสัตว์ การพัฒนาการศึกษา เนื่องจากในปี 2549 นี้ จะมีการเปิดศูนย์ฝึกอาชีพวิทยาลัยชุมชนปัตตานีเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานป้อนให้กับโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม”

(ศิริชัย ปิติเจริญ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จากการที่ กนอ. ได้ดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ ข่าวสารต่างๆ และจัดทำกิจกรรมอื่นๆ นั้นมีผลทำให้ชาวบ้าน ได้รับรู้ความแตกต่างระหว่างนิคมอุตสาหกรรมกับเขตอุตสาหกรรมว่ามีความแตกต่างกัน และทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลอย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อการจ้างงานและสร้างอาชีพของคนในชุมชน อีกทั้ง

ประโยชน์ที่จะได้รับทางสังคม คือความเจริญที่จะกระจายเข้าไปในชุมชน ทำให้ชาวบ้านที่เคยมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนิคมอุตสาหกรรม ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมมาก

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน จะเป็นกลุ่มที่ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเป็นประจำ เพื่อนำมาบอกเล่าถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้รับทราบ โดยติดตามจากกลุ่มผู้แทนของภาครัฐ ส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปัตตานี และจากการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของ กนอ. เอง ซึ่งเรื่องที่ได้รับรู้นั้นเป็นเรื่องความคืบหน้าในด้านการดำเนินงานประมูลงานก่อสร้าง ความล่าช้าในการก่อสร้าง แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านมั่นใจได้ว่านิคมอุตสาหกรรม เกิดขึ้นแน่นอนในชุมชนของเขา และสิ่งที่เป็นปัญหาหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนกังวลใจมาก ซึ่งภายในชุมชนก็ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องดังกล่าว โดยจัดให้มีการประชุมเวทีระดับท้องถิ่นกลุ่มย่อยที่บ้านของคุณคลยา เจ้าหน้าที่ภาคประชาสังคม และเชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมารับฟัง เช่นหอการค้าจังหวัด และนำข้อมูลที่ได้จากชาวบ้านไปแจ้งให้กับจังหวัด และ กนอ. ได้รับทราบเป็นระยะๆ

จากการพูดคุยกับกลุ่มชาวบ้าน ทราบว่า ชาวบ้านตื่นตัวและอยากให้มินิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในชุมชนเนื่องจากมีโอกาสในการจ้างงาน โอกาสในการสร้างรายได้และมีความหวังเกี่ยวกับ

อาชีพเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานด้านการผลิตอาหารฮาลาล เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่ออาหารที่จะได้รับการบริโภค ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในนิคมอุตสาหกรรมที่พวกเขาอยากให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและมีโอกาสเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ

ทัศนคติและการสื่อสารของคนในชุมชนในเชิงลบ

จากการพูดคุยกับกลุ่มชาวบ้านพบว่า มีการแสดงความคิดเห็นนานัปการ นอกจากคนที่เห็นด้วยและมีความต้องการให้มินิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นแล้ว ยังมีบางคนที่แสดงทัศนะในการไม่ อยากให้เกิดนิคมอุตสาหกรรมขึ้นในพื้นที่ เนื่องจากให้เหตุผลว่าจะกระทบกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวบ้านแถบนั้น ดังคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ไม่เห็นด้วยกับการมินิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากจะทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านและคนแถบนั้นเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากชาวบ้านหาเลี้ยงชีพด้วยการหาปลาตก เป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมทางทะเล ทำกันทั้งครอบครัว แต่เมื่อมีโรงงาน ชาวบ้านจะแปลสภาพไปเป็นลูกจ้างในโรงงาน เมื่อไปทำงานครอบครัวก็แยกกัน ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็จะน้อยลง นิคมไม่ได้เป็นเรื่องเลวร้าย แต่ถ้าเป็นไปได้อยากให้ชาวบ้านมีวิถีชีวิตแบบเดิมจะดีกว่า”

(พันธ์ศักดิ์ กุ่มครองพันธ์, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ชาวบ้านมองแค่ปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น คือกระบวนการตลาด แต่เมื่อเกิดแล้วจะตลาดจริงหรือไม่ และเรื่องที่สำคัญชุมชนที่เคยอยู่อย่างสงบจะไม่มีอีกแล้ว จะมีแต่ความวุ่นวายเข้ามาแทนที่ เพราะจะมีพวกเสี้ยมผลประโยชน์ทั้งเรื่องที่ดิน และผลประโยชน์ทางตลาดโลกซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาตามมา”

(อนุชา อนุชิต, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ไม่เห็นด้วย เพราะไม่อยากจะให้มีผลกระทบกับชีวิตเขา แต่ถ้า กนอ. มีวิธีการบริหารจัดการที่ดี ก็จะเป็นนิคมต้นแบบที่จะเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาร่วมกันและอยู่ร่วมกันได้ระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับชุมชน”

(คลยา สะแลแม, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จากการสัมภาษณ์พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยจะไม่ใช้กลุ่มชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จริงๆ แต่เป็นกลุ่มนักวิชาการที่เข้ามามีสัมพันธภาพกับคนในพื้นที่ และเป็นกลุ่มอนุรักษ์ในด้านต่างๆ แต่ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความต้องการเห็นนิคมอุตสาหกรรมเกิดในบ้านเขาจริงๆ เพียงแต่ยังมีข้อกังวลเล็กน้อยที่เสนอให้ กนอ. จะต้องนำมาพิจารณา

อีกหัวข้อหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างมองว่าข่าวสารที่การนิคมอุตสาหกรรมนำเสนอขึ้นยังไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งไม่เคยเสนอเกี่ยวกับความคืบหน้าของการก่อสร้างให้ได้ รับทราบ และรายละเอียดต่างของการก่อสร้าง เช่นระบบบำบัดน้ำเสียจะอยู่บริเวณใด ผังของนิคมเป็นลักษณะใด และในระหว่างก่อสร้างก็อยากให้จ้างชาวบ้านในพื้นที่เป็นแรงงาน เพื่อที่จะได้ รับทราบรายละเอียดทุกระยะ ซึ่งคนกลุ่มนี้มองว่าหากได้รับทราบความคืบหน้าเป็นระยะแล้ว จะก่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนในพื้นที่ เรื่องดังกล่าวส่งผลให้ชาวบ้านในพื้นที่เกิดความกังวลอย่างเห็นได้ชัด

“ทำไมเวลาแจ้งข่าวสารไม่ค่อยให้ข้อมูลเรื่องการก่อสร้าง รู้แต่ว่าจะสร้างเสร็จเมื่อไร แต่ไม่ค่อยมีรายละเอียด”

(อานัส ชูณ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“เขาบอกเราน้อยไปหน่อย ไม่ค่อยต่อเนื่อง อยู่ๆก็หายไป ทำให้เรากังวลว่าเมื่อไรนิคมจะเกิด น่าจะแจ้งข่าวต่อเนื่องเพราะเราเป็นคนแถวนี้ ก็อยากรู้”

(นิลยา ทองปัด, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“นิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลอยู่ในความคาดหวังไม่เฉพาะส่วนของชาวบ้านเท่านั้น แต่ ฝ่ายปกครองและภาครัฐก็คาดหวังด้วย ว่าถ้านิคมเกิดจะไปบรรเทาสภาวะ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทุกฝ่ายจึงพยายามใส่ยาเร่งให้เกิดเร็ว แต่ในทางปฏิบัติ การดำเนินงานไม่ได้ช้าเลย ไม่ว่าการสร้างนิคมที่นี้หรือที่ไหนๆก็ไม่ได้มีความต่างกันเลยเพียงแต่ที่นี้มีคนจับจองมากกว่าที่อื่นเท่านั้น จึงทำให้ดูช้า ก็คาดว่าจะเปิดดำเนินการได้ภายในปี 2550 แน่นนอน”

(ศิริชัย ปิตะเจริญ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“เรื่องการดำเนินการก็มีความคืบหน้าไปมาก นิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นที่นี้แน่นอน”

(สมจินต์ พิลิก, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทำให้ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างจะมีความคิดเห็นแบ่ง ออกเป็น 2 ทิศนะ ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวบ้านจริงๆมีทัศนคติที่ดี มีความปรารถนาที่จะมีนิคมอุตสาหกรรม มีความพึงพอใจ และดีใจที่พื้นที่ที่เขาเป็นเจ้าของจะได้รับการพัฒนาให้เจริญเทียบเท่าพื้นที่อื่นๆ ซึ่งจะส่งผลให้ความเป็นอยู่ในทางเศรษฐกิจดีขึ้น

(ยารูนิง สาอิ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ถ้ามีนิคมเกิดขึ้นในบ้านของเรา ก็จะดีแน่นอน เพราะลูกหลานเราไม่ต้องเดินทางไปทำงานไกลๆถึงประเทศมาเลเซีย เขาจะต้องคัดเลือกมุสลิมในพื้นที่มาทำงานก่อน พื้นที่ก็จะได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น”

(อานัส ชูณู, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

ยังเป็นการสนับสนุนทัศนะของชาวบ้านที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันอีกด้วยว่า “แต่เดิมครอบครัวต้องแยกกันอยู่ หัวหน้าครอบครัวต้องเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ปลอຍให้เด็กและคนแก่อยู่เฝ้าบ้าน ถ้ามีนิคมเกิดขึ้นจริงก็จะทำให้คนในพื้นที่มีงานทำ ความเป็นอยู่ดีขึ้นและจะสามารถขายผลผลิตในพื้นที่ได้” แต่ในความต้องการของชาวบ้านก็ยังมีอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ต้องการนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนแต่เป็นคนทำงานเพื่อสังคม ซึ่งจะมองว่าหากมีนิคมอุตสาหกรรมแล้วจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชาวชุมชนเป็นอย่างมาก และมองว่าการมีนิคมอุตสาหกรรมที่นี้มีนัยสำคัญที่จะมีผลกระทบต่อตลาดการค้าระหว่างประเทศ

(อนุชา อนุจิต, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ชาวบ้านมองแค่ปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น คือกระบวนการฮาลาล แต่เมื่อเกิดแล้วจะฮาลาลจริงหรือไม่ และเรื่องที่สำคัญชุมชนที่เคยอยู่อย่างสงบจะไม่มีอีกแล้ว จะมีแต่ความวุ่นวายเข้ามาแทนที่ เพราะจะมีพวกเสี้ยมผลประโยชน์ทั้งเรื่องที่ดิน และผลประโยชน์ทางตลาดโลกซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาตามมา” และอีกคำสัมภาษณ์ที่มีความเห็นสอดคล้องกันคือ “ไม่เห็นด้วยกับการมีนิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากจะทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านและคนแถวนั้นเปลี่ยนแปลงไป”

(พันธ์ศักดิ์ คุ้มครองพันธ์, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

โดยภาพรวมแล้วมองได้ว่า ในชุมชนมีความคิดเห็นออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เห็นด้วยและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย แต่กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยจะเป็นเพียงกลุ่มคนที่ทำงานทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่มองว่าสังคมและวัฒนธรรมเดิมของชาวบ้านอยู่กันอย่างสงบสุขและพอเพียงแล้ว แต่หากเกิดการพัฒนา

และมีความเจริญอย่างก้าวกระโดดแต่มาพร้อมสังคมถดถอยขัดกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนแล้ว กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เลือกที่จะให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างช้าๆแต่เข้มแข็งซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน และประชาชนรอบพื้นที่ที่ 2 อำเภอ 5 ตำบล ที่จะมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานีนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) จะต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ทำการประชาสัมพันธ์เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจในประโยชน์ในการมีนิคมฯ และเกิดการยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมกับนิคมอุตสาหกรรม โดยการมีส่วนร่วมนั้นประกอบไปด้วย การเข้ามาร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในทุกๆขั้นตอน ทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผนการปฏิบัติงาน ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาชุมชน ซึ่งจะต้องมีสื่อและกิจกรรมหลายๆด้าน มิใช่สื่อหรือกิจกรรมเพียงด้านเดียว และต้องดำเนินการพร้อมๆกันไปทุกด้านด้วย โดยการนิคมอุตสาหกรรมเริ่มทำการสื่อสารตั้งแต่ เดือนเมษายน 2547 เป็นต้นมา ซึ่งการสื่อสารที่การนิคมอุตสาหกรรมฯ นำมาใช้เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนรอบพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่

1. ลงพื้นที่เพื่อประสานผู้นำท้องถิ่น แกนนำชุมชนในบริเวณพื้นที่โดยรอบโครงการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อทำความเข้าใจกับผู้นำให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ และให้แกนนำชุมชน ผู้นำ ไปสื่อสารต่อกับชาวบ้าน

2. นัดประชุมกลุ่มชาวบ้านและนำเอกสารเผยแพร่ของ กนอ. ไปเผยแพร่ เช่น

- สื่อสิ่งพิมพ์ เอกสาร แผ่นพับโครงการ
- สื่อวิทัศน์ ความเป็นมาและรายละเอียดของโครงการ

3. เมื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆแล้ว กลุ่มชาวบ้านยังมีข้อข้องใจเรื่องระบบการบริหารจัดการที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังนั้นสิ่งที่ กนอ. จำทำได้ดีที่สุดคือการจัดไปดูงานจากนิคมฯของจริง ดังนั้นแผนปฏิบัติงานนำกลุ่มผู้นำชุมชน และชาวบ้านไปดูงานจึงเกิดขึ้น โดยการจัดกิจกรรมดูงานระบบบริหารจัดการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่อื่นให้กับผู้นำและกลุ่มชาวบ้าน ณ พื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแถบภาคกลาง ระหว่างวันที่ 23 – 25 มิถุนายน 2547

4. เปิดเวทีชุมชนทั้งเวทีเล็ก และเวทีใหญ่เพื่อระดมความคิดเห็น และความต้องการการใช้ประโยชน์ของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนที่เข้าประชุมเวทีได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยมีเจ้าหน้าที่ของ กนอ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) รวมทั้งประชุมกลุ่มกับแกนนำชาวบ้านในหลายๆครั้ง

ซึ่งการสื่อสารและกิจกรรมเหล่านี้เพื่อการนิคมอุตสาหกรรมฯ จะได้นำไปเป็นข้อมูลในการปฏิบัติเมื่อเกิดนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ นอกจากนั้นยังจะเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานกับกลุ่มประชาชนให้มีความสนิทสนมกัน เพื่อก่อให้เกิดการสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างการปฏิบัติงาน และประการสำคัญเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมให้มีศักยภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ได้รับการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมที่การนิคมอุตสาหกรรมฯ ได้จัดมาแล้วทั้งสิ้น และมีความเข้าใจในเรื่องนิคมอุตสาหกรรมค่อนข้างดี พร้อมทั้งรับทราบถึงความจำเป็นในการที่จะต้องมีนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ในอนาคต และกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้เลือกมานี้ ได้ให้สัมภาษณ์ว่าได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการที่จะมีนิคมอุตสาหกรรมตั้งแต่เริ่มต้นและได้มีส่วนร่วมในการร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมที่จะรับผลประโยชน์ และที่สำคัญคือการเข้ามามีส่วนร่วมกันหาแนวทางป้องกันและแก้ไขหากเกิดสิ่งขัดต่อหลักศาสนา และความเป็นอยู่ของชุมชน หากมีนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมในการคิดด้านศาสนา

ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด ว่าหากมีนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่แล้วในชุมชนจะมีปัญหาอะไร บ่อยครั้งที่ กนอ.เปิดโอกาสและสนับสนุนให้มีการทำงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเต็มที่ เช่นการเปิดเวทีสาธารณะในพื้นที่ชุมชน เพื่อรับฟังแลกเปลี่ยนความคิด

เห็นต่างๆ มีการพบปะพูดคุยกัน ชาวบ้านในพื้นที่ต่างก็เสนอความคิดเห็นกันอย่างไม่น้อยหน้า โดยจะเริ่มจากกลุ่มที่เป็นผู้นำเสนอความคิดเห็นก่อนได้แก่โต๊ะอิหม่าม ผู้ใหญ่บ้าน แล้วชาวบ้านก็จะตามมา ซึ่งปัญหาที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงทัศนะแนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ ปัญหาที่คาดว่าจะมีผลกระทบทางด้านศาสนา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิม และเรื่องที่สำคัญที่สุดคือ เรื่องกระบวนการผลิตอาหารฮาลาล เนื่องจาก จังหวัดปัตตานีเป็นที่ยอมรับจากทั่วโลกมาช้านานในด้านการผลิตอาหารฮาลาล เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีชัยภูมิที่เหมาะสมทางด้านวัตถุดิบ และประชากรที่ส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม หากมีนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลขึ้นในพื้นที่ ก็จะทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ประชาชนมีงานทำ แต่ ทั้งนี้ ต้องไม่มีผลกระทบในเรื่องที่เป็นข้อขัดแย้งทางด้านศาสนาและวิถีชีวิตของชาวชุมชน และนายจ้างต้องมีความเข้าใจและสนับสนุนเรื่องการประกอบกิจการศาสนาหากนายจ้างไม่เข้าใจและไม่สนับสนุนสถานที่ประกอบศาสนกิจ ศาสนาจะเสื่อมลง ดังที่กลุ่มตัวอย่างได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น ในเรื่องเกี่ยวกับหลักศาสนา ดังนี้

“ชาย-หญิงต้องแยกกันทำงานและแยกเขตที่พัก การปฏิบัติกิจทางศาสนาต้องสามารถทำได้ตามวัน เวลา และมีสถานที่ประกอบศาสนกิจในเขตนิคมฯหรือไม่ และจะมีวันหยุดตามเทศกาลทางศาสนา หรือไม่ เช่น วันรายอ”

(รอสนา หะยีมาบู, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“กระบวนการผลิตต้องเป็นไปตามหลักศาสนาทุกขั้นตอน ต้องเป็นฮาลาล 100 % ถ้าเป็นไปได้ให้มีคณะกรรมการอิสลามตรวจสอบทุกขั้นตอน”

(ยะพา อามะ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“หวังว่าการปฏิบัติศาสนกิจในวันทำงานจะไม่ครบตามกำหนด ต้องให้คณะกรรมการอิสลามร่วมตรวจสอบกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ว่าถูกหลักศาสนาหรือไม่ และที่สำคัญต้องไม่มีพระพุทธรูปในบริเวณนิคม”

(อานัส ชูนู, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จากการสังเกตชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ จะพบว่า กลุ่มมุสลิมปัตตานีมีความเคร่งครัดในศาสนาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการแบ่งแยกระหว่างชายกับหญิง ซึ่งจะไม่นั่งปะปนใกล้ชิดกัน จะแยกเป็นกลุ่มให้เห็นอย่างชัดเจน

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อและหลักปฏิบัติตามศาสนา ซึ่งชุมชนเชื่อว่า หากปฏิบัติได้ดังนี้แล้ว จะทำให้ทั่วโลกเกิดความเชื่อมั่นในการที่จะรับประทานอาหารที่ฮาลาลจริงๆจากการผลิตในนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งประธานกรรมการอิสลามประจำ จังหวัดปัตตานี ก็ได้ให้ความมั่นใจว่า “ในกรณีนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลนี้ เราจะตรวจใน 2 เรื่อง คือสถานที่ กับสารเคมี (เจลาตินกับสัตว์ ว่ามาจากการเชือดหรือไม่) กรณีส่งผลิตภัณฑ์มาจากต่างประเทศ ต้องได้รับการรับรองจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย”

(แวนดีอราแม มะมิงจิ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

กลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นที่หลากหลาย แต่มักจะมีความกังวลในเรื่องที่จะมีผลกระทบกับศาสนาเป็นส่วนใหญ่ จากการสัมภาษณ์จะพบว่าข้อมูลส่วนใหญ่ ทำอย่างไรในระบบของการทำงานในโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมจะไม่ก่อให้เกิดการทำงานปะปนกันระหว่างเพศ ซึ่งอาจจะนำไปสู่การผิดประเวณีระหว่างชายหญิงได้ และสตรีมุสลิมต้องได้แต่งกายตามหลักศาสนา (ฮิญาบ) สามารถมีมัสยิดในนิคมอุตสาหกรรม เพื่อการประกอบศาสนกิจที่สะดวก และสร้างความเชื่อมั่นในความเป็นอาหาร “ฮาลาล” ให้สังคมมุสลิมทั่วโลก โดยให้มีการตรวจสอบจากผู้มีศาสนา มีระบบซากาตที่นำมาซึ่งสวัสดิการของชุมชนตามหลักศาสนา ประเด็นดังกล่าวมีความหมายและมีผลต่อ “ความเป็นอาหารฮาลาล” ในทัศนะของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการออกความเห็นด้านวิถีชีวิตชุมชน

นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างยังมีความเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในการออกความเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับประเด็นที่ทำอย่างไรไม่ให้เกิดผลกระทบกับวิถีชีวิตของชุมชน มุสลิม อันอาจเกิดจากการขยายตัวของชุมชนที่มีคนต่างถิ่นเข้ามาทำงานหรือมาประกอบกิจการ เมื่อเกิดการขยายตัวของชุมชนรอบๆ นิคมอุตสาหกรรม อันอาจก่อให้เกิดแหล่งอบายมุขต่างๆ เช่น สถานบันเทิงเรียมย์ แหล่งอบายมุข ยาเสพติด อาชญากรรมที่จะตามมา วิถีของโรงงานอาจนำไปสู่การทำให้เด็กและคนชราถูกทอดทิ้ง หากจัดการและวางระบบไม่ดี การเจริญเติบโตของนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จะส่งผลให้ชุมชนปรับตัวไม่ทัน บุตรหลานและเยาวชนในชุมชนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถจะควบคุมให้เป็นไปตามวิถีได้และ ความไม่เป็นระบบอาจก่อให้เกิดการขัดแย้งระหว่างคนที่อพยพมาใหม่กับคนในพื้นที่ เนื่องจากคนต่างถิ่นที่ขาดความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนมุสลิม

“หากนิคมเกิดขึ้นแล้วจะมีผลต่อวิถีชีวิตหรือไม่ เพราะสังคมมุสลิมมักถูกกลืน ทำให้มีความเสื่อม เพราะประเทศที่เจริญแล้วมักกลืนวัฒนธรรมสิ่งดีงามของประเทศอื่น”

(ผู้ใหญ่ยูโซะ ปูเตะ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“เมื่อทราบว่าจะมีนิคมฮาลาลเกิดขึ้นที่ปัตตานี พื้นที่ของเราก็ดีใจ และคิดว่าเป็นบทบาทของโต๊ะอิหม่าม ที่จะทำให้ทั่วโลกได้กินอาหารที่ฮาลาล เพราะหากกินอาหารไม่ฮาลาล ลูกหลานของเราก็จะมีหัวใจที่มีคบอด ไม่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ เรียนหนังสือไม่จดจำ ทุกวันนี้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในบ้านเรา มีการฆ่ากันรายวัน เพราะคนมีปัญหาจากการกิน การกินที่ไม่ฮาลาลก่อให้เกิดความไม่บริสุทธิ์ในโลกมนุษย์ ดังนั้นฮาลาลจึงเป็นภารกิจของเรา เราต้องเตรียมรับภารกิจนี้เพื่อทำหน้าที่ของเรา”

(ยูรานิง สาอิ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

การมีส่วนร่วมในการออกความเห็นด้านประเพณีและวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นชาวพุทธและมุสลิม ต่างวิตกกังวลเรื่องผลกระทบในด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ดั้งเดิมของชุมชนที่อาจถูกเบียดบังจนสูญหาย จึงทำให้ประชาชนพูดคุยกันไปต่างนานา จนเกิดเป็นความวิตกกังวล

“ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและศาสนาที่พวกเขาเคยปฏิบัติมาจะสูญหาย ถึงฉันจะเป็นชาวพุทธแต่อยู่ในหมู่คนมุสลิม ก็เห็นความเคร่งศาสนาของพวกเขาคือสิ่งที่ดี ถ้านิคมเข้ามาอาจจะทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ฉันท์รัฐสาวที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาเกิดขึ้น”

(นิลยา ทองปัด, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ห่วงว่าคนนอกพื้นที่ที่จะเข้ามาลงทุนหรือทำงานในโรงงาน จะเข้าใจหลักการดำเนินชีวิตของชาวบ้านหรือไม่”

(แวอุเซ็ง ซาและ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“สังคมรอบข้างนิคมจะอยู่กันอย่างไร ความเจริญและสิ่งอำนวยความสะดวกจะทำให้ผู้คนลืมกำพืดตนเอง”

(รอสนา หะยีมานู, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

การมีส่วนร่วมที่จะเข้ามาบริหารจัดการภายในนิคมอุตสาหกรรม

ชุมชนในพื้นที่ยังต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารภายในนิคมอุตสาหกรรม โดยตั้งให้ผู้นำทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบกระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดความถูกต้องทุกขั้นตอน

“เปิดโอกาสให้ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการ เป็นคนในพื้นที่ และการจัดระบบนิคม การบริหารจัดการต้องเป็นไปตามระบบของศาสนาอิสลาม ต้องมีการดูแลให้เป็นมุสลิมทุกกระบวนการ”

(อาหะมะ สาและ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ความห่วงใยที่มาจากใจของประชาชนคนในพื้นที่ เห็นได้ถึงความรู้สึกของความเป็นเจ้าของท้องถิ่น เห็นถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม การนิคมอุตสาหกรรมก็มีความรับผิดชอบและต้องดำเนินการให้ถึงที่สุดเพื่อให้เกิดให้สอดคล้องกับท้องถิ่น งานนี้สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ก็คือเมื่อมีการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมเท่านั้น และคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีงามที่จะได้ทำร่วมกัน”

(บงกช ฌ สงขลา, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

การมีส่วนร่วมในด้านการยกระดับความรู้

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความเป็นห่วงว่า ควรมีการอบรม พัฒนาฝีมือเพื่อเพิ่มทักษะให้กับเยาวชนในท้องถิ่น เนื่องจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการจ้างงานของคนในท้องถิ่นก่อนเป็นอันดับแรก และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การขยายตัวของโรงงานเข้าใกล้เขตที่พักอาศัยของชุมชนที่จะส่งผลกระทบต่อในด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบการบริหารจัดการภายในนิคมอุตสาหกรรม ดังนั้นชุมชนจึงขอมีส่วนร่วมหรือข้อตกลงร่วมในการบริหารจัดการและรับทราบนโยบายการดำเนินงานในนิคมอุตสาหกรรมที่ท้องถิ่นควรมีสติเป็นเจ้าของด้วย

“ควรมีการอบรมความรู้เพิ่มเติมให้กับคนในพื้นที่ เพื่อให้มาทำงานในโรงงานได้ เช่น การเสริมหลักสูตร การแปรรูปอาหาร การอบรมด้านเทคนิค หากโรงงานผลิตอะไรควรฝึกอบรมเรื่องนั้นเพื่อให้คนในพื้นที่ที่จะเข้าไปทำงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถก่อนเริ่มทำงาน”

(นิลยา ทองปิด, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ในเรื่องของการสนับสนุนการศึกษานั้น กนอ. มีโครงการในการสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับลูกหลานของคนในพื้นที่อยู่แล้ว เพื่อให้เขาสามารถเรียนในระดับมหาวิทยาลัย และกลับมาทำงานในนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งเราดำเนินการต่อเนื่องมา 4-5 ปีแล้ว”

(ทัศนีย์ เกียรติภัทราภรณ์, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2549)

“ในปัตตานีมีวิทยาลัยชุมชน ซึ่งจะเปิดสอนในปี 2549 นี้ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ก็ได้มีการเตรียมหลักสูตรสำหรับการสอนเรื่องอาหารฮาลาลโดยเฉพาะ เพื่อผลิตบุคลากรสำหรับรองรับนิคมอุตสาหกรรม”

(ศิริชัย ปิตะเจริญ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จากการที่ผู้ศึกษาวิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่ม จะพบว่า กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่ จะไม่ค่อยส่งลูกหลานให้เรียนหนังสือ เนื่องจากยังมีความลำหัดในเรื่องของความคิดเกี่ยวกับการศึกษา อีกทั้งเป็นความสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชาวพื้นที่ในแถบนั้นที่มักจะไม่นำให้ลูกเรียนทางด้านสามัญศึกษาแต่จะให้เด็กเล็กเรียนโรงเรียนศาสนาใกล้บ้าน และเมื่อโตขึ้นก็จะให้ทำงานถ้าพ่อแม่มีสวนก็จะให้ทำสวนหรือไปรับจ้างนอกพื้นที่

การมีส่วนร่วมในด้านการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

นอกจากนั้น ชุมชนยังกลัวว่ารอบๆนิคมอุตสาหกรรมจะเป็นแหล่งอบายมุข ท้องถิ่นจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี ก่อให้เกิดปัญหาชุมชนในชุมชนและปัญหาสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป เช่นเรื่องสาธารณสุข ปัญหาขยะมูลฝอยรวมถึงปัญหาต่อเนื่องที่จะตามมา เช่น ปัญหาเสียงดัง ปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร ดังนั้นจึงได้มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวดังกล่าวให้สัมภาษณ์ของชาวบ้าน

“ต้องจัดวางระบบของนิคมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชน และต้องมีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้นำท้องถิ่น และคณะกรรมการอิสลาม”

(อานัส ชูณู, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ให้มีการแบ่งโซนอุตสาหกรรมห่างจากชุมชนประมาณ 10 กิโลเมตร ห้ามมีแหล่งอบายมุขใกล้ หรือบริเวณนิคมฮาลาล”

(ยะพา อามะ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“การสร้างนิคมต้องมีการทำ EIA คือผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ดำเนินการผ่าน ไปเรียบร้อยแล้ว สำหรับที่นี้จะต่างจากนิคมอื่นๆ เล็กน้อย ตรงที่จะ Focus ไปทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม”

(สมจินต์ พิสิก, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

การมีส่วนร่วมในด้านแรงงานและการจ้างงาน

นอกจากการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นข้างต้นแล้ว กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในแกน นำชาวบ้าน ยังเสนอความเห็นเพิ่มเติม โดยให้นิคมอุตสาหกรรมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียและของ เสียที่ได้มาตรฐาน และมีการควบคุมปริมาณควันพิษในอากาศให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย การจ้าง งานต้องให้ออกาสแรงงานมุสลิมในพื้นที่ก่อน นอกจากนี้ในกระบวนการผลิตต้องเปิดโอกาสให้คน ในพื้นที่ส่งวัตถุดิบป้อนเข้าสู่โรงงาน มีการกำหนดการตรวจสอบการผลิตอาหารฮาลาลโดยคณะกรรมการระดับตำบล ผู้นำศาสนา และกำหนดให้มีกองทุนการเรียนการสอนด้านศาสนาที่ชัดเจน

“ชาวบ้านต้องการนิคมอุตสาหกรรม แต่ต้องมีการควบคุมมาตรฐานการจัดการและกฎ ระเบียบที่เข้มงวด เนื่องจากเมื่อนิคมฯเกิด สิ่งที่ดีที่ตามมา คือถนนหนทาง การจ้างงาน และด้าน บริการต่างๆ เช่น การค้าขายรอบบริเวณนิคมฯและบ้านเช่า แต่ในขณะเดียวกันก็อาจมีสิ่งที่ไม่ดี ตามมา ดังนั้นจึงไม่ควรส่งเสริมสิ่งที่ผิดศีลธรรม เช่น สถานบันเทิง แหล่งอบายมุขต่างๆ เช่น ร้านขายเหล้า และกวดขันเรื่องยาเสพติด สำหรับด้านผลผลิตที่คาดว่าชาวบ้านจะสามารถขายให้กับ โรงงานนั้น คิดว่าคงไม่พร้อมในตรงนั้น เนื่องจากชาวบ้านมีปัญหาในการผลิตระบบโควด้าและ สิ่งสำคัญคือไม่พร้อมทางด้านวัตถุดิบ”

(ละม้าย มานะการฐ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“ชาวบ้านคงพร้อมที่จะเป็นลูกจ้างในนิคมอุตสาหกรรมมากกว่าที่จะเป็นผู้ผลิต เนื่อง จากว่า ชาวบ้านไม่มีกำลังในการผลิตเพียงพอ และไม่มีวัตถุดิบที่จะสามารถป้อนให้กับโรงงาน เขอะแน่นอน”

(คลยา สะแลแม, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

ส่วนในเรื่องของความต้องการให้มีการจ้างแรงงานในพื้นที่ ก็เป็นเรื่องหลักที่ชาวบ้านมี ความต้องการเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจะได้มีความมั่นใจว่า เมื่อเกิดนิคมอุตสาหกรรมขึ้นแล้ว พวก เขาจะเป็นอันดับแรกที่จะได้รับการพิจารณาเข้าทำงานก่อน

“ต้องเน้นคนมุสลิมเป็นหลัก คนงานต้องเป็นมุสลิม 100 % และเป็นคนในพื้นที่”

(อาหะมะ สาและ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

“แรงงานจะต้องใช้คนในพื้นที่เป็นหลัก คนที่ผ่านหลักสูตรอาหารฮาลาล จะได้รับพิจารณา ก่อน และเรื่องอบายมุข เป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับชุมชนในพื้นที่เป็นหลัก ถ้าชุมชนไม่ต้องการให้มี ก็จะไม่มี หากนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นที่นี่ จะสามารถเพิ่มมูลค่าการค้าของประเทศ และสนองยุทธศาสตร์ของชาติในการมุ่งให้เป็นครัวของโลก เพราะที่นี่จะเป็นศูนย์กลาง อุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของประเทศไทยที่ได้มาตรฐานสากล และมั่นใจว่า จะสามารถแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่งด้วย”

(ศิริชัย ปิติเจริญ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อสงสัยว่า ข้อเสนอต่างๆ ที่กลุ่มชาวบ้านนำมาเสนอแนะเพื่อต้องการมีส่วนร่วมในนิคมอุตสาหกรรมนั้น หาก กนอ. ไม่สามารถดำเนินการได้ทั้งหมดแล้ว กลุ่มชาวบ้านจะมีปฏิกิริยาอย่างไรบ้าง แต่ก็ได้รับคำตอบจากกลุ่มผู้นำว่า “ชาวบ้านคงมีปฏิกิริยาตอบกลับ แต่ในขณะนี้ยังไม่ทราบว่า จะเป็นไปในรูปแบบใด ต้องอยู่ที่สถานการณ์ในขณะนั้น แต่มั่นใจว่า มีแน่นอน”

(ละม้าย มานะการ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จากการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการสื่อสารที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีหลายปัจจัยที่ประกอบเข้าด้วยกันและเอื้อต่อกันนั้นประกอบไปด้วย นโยบายของภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกระบวนการสื่อสารที่การนิคมอุตสาหกรรมฯ ดำเนินการนั้น สอดคล้องกับแนวคิดและความต้องการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ในการที่ต้องการนำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะ และข้อกังวลห่วงใยของชุมชนที่มีต่อนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งการมีส่วนร่วมที่แท้จริง จะต้องไม่หมายเพียงแต่การดึงประชาชนมาเข้าร่วมโครงการที่หน่วยงานภาครัฐกำหนดเท่านั้น แต่ชุมชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและมีบทบาทอย่างเต็มที่เริ่มตั้งแต่คัดค้านปัญหา เสนอแนะข้อคิดเห็นและเสนอเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของสังคมและชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่นี้จะมุ่งเน้นในหลักเกณฑ์ทางศาสนาและวิถีชีวิตชุมชน และจากการที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นซึ่งมองโดยรวมแล้วปรากฏว่ามีความเห็นสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ดังคำสัมภาษณ์ของคุณชะ

พา อามะ เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 “กระบวนการผลิตต้องเป็นไปตามหลักศาสนาทุกขั้นตอน ต้องเป็นฮาลาล 100 %

ถ้าเป็นไปได้ให้มีคณะกรรมการอิสลามตรวจสอบทุกขั้นตอน” นอกจากนั้นยังมีแนวคิดของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำเสนอให้เห็นได้ว่ามีความเห็นพ้องกันในเรื่องดังกล่าว ได้แก่การให้สัมภาษณ์ของ คุณอานัส ชูณู เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 “หวังว่าการปฏิบัติศาสนกิจในวันทำงานจะไม่ครบตามกำหนด ต้องให้คณะกรรมการอิสลามร่วมตรวจสอบกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ว่าถูกหลักศาสนาหรือไม่” จากความเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนี้สามารถสรุปภาพรวมได้ว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงและมีประสิทธิภาพ ต้องถือว่าให้ประชาชนในพื้นที่เป็นตัวหลักในการแก้ปัญหาของชุมชนเอง หน่วยงานจากภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆเป็นเพียงตัวกระตุ้นและส่งเสริมหรือสนับสนุนเท่านั้น

จากการวิจัยโดยสรุปพบว่า การนิคมอุตสาหกรรมฯ มีเป้าหมายในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่จะเกิดผลดีต่อชาวบ้านที่อาศัยอยู่โดยรอบนิคมฯ และเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผน การออกความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนเสนอแนวทางแก้ไข เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสื่อที่การนิคมอุตสาหกรรมฯ เลือกใช้นั้นมีน้ำใจและก่อให้เกิดผลต่อการตัดสินใจของกลุ่มเป้าหมายในการยอมรับหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติมากที่สุด คือสื่อบุคคลโดยเฉพาะอย่างกลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นผู้ส่งสารที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้รับสาร นอกจากนั้นยังมีสื่ออื่นๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกิจกรรมซึ่งช่วยเสริมให้เกิดผลในการโน้มน้าวใจมากยิ่งขึ้น ในส่วนของชาวบ้านในชุมชนก็จะเลือกที่จะให้ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารที่ตนเองสนใจและต้องการทราบ ซึ่งจะเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิม และทัศนคติของบุคคลนั้นๆ และเลือกที่จะตีความหมายข่าวสารที่ได้รับตามทัศนคติและประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อน เช่น ความเจริญที่จะเข้ามาพร้อมกับนิคมอุตสาหกรรม แต่ก็เกิดแหล่งเสื่อมโทรมตามมา เช่นชุมชนแออัด ปัญหาต่างๆที่ขัดกับหลักศาสนา เป็นต้น ดังนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันแก้ไขปัญหากลุ่มตัวอย่าง จะก่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหา และวิธีการในการพัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชนของเขาเอง

จากผลการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในบทที่ 4 นี้ จะนำไปสู่การวิเคราะห์และการอภิปรายผลในบทต่อไป ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้ศึกษาวิจัยจำเป็นต้องนำข้อมูลจากการศึกษาทั้งหมดมาเชื่อมโยงกัน เพื่อหาข้อสรุปและผลการวิเคราะห์ปัญหานั้นได้อย่างถูกต้องครบถ้วน